

הלכות תשובה פרק ז

א הואיל ורשות כל אדם נתונה לו כמו שבארנו, ישתדל אדם לעשות תשובה ולהתנדות בפיו מחטאיו, כדי שימות והוא בעל תשובה, ויזכה לחיי העולם הבא.

ב לעולם יראה אדם עצמו כאלו הוא נוטה למות, ושמא ימות בשעתו ונמצא עומד בחטאו; לפיכך ישוב מחטאיו מיד, ולא יאמר כשאזקין אשוב שמא ימות טרם שיזקין. הוא ששלמה אמר בחכמתו "בכל עת, יהיו בגדיך לבנים" (קוהלת ט, ח).

ג אל תאמר שאין תשובה אלא מעברות שיש בהן מעשה, כגון זנות וגזל וגנבה. אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו כן הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו, ולשוב מן הכעס, ומן האיבה, ומן הקנאה, ומן ההתול, ומרדיפת הממוץ והפבוד, ומרדיפת המאכלות, וכיוצא בהן מן הכל צריך לחזור בתשובה. ואלו העונות, קשים מאותן שיש בהן מעשה, שבזמן שאדם נשקע באלו, קשה הוא לפרש. וכן הוא אומר "יעזב רשע דרכו" (ישעיהו נה, ז).

ד ואל ידמה אדם בעל תשובה שהוא מרחק ממעלת הצדיקים, מפני העונות והחטאות שעשה. אין הדבר כן, אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא, כאלו לא חטא מעולם; ולא עוד אלא ששכרו הרבה, שהרי טעם טעם החטא ופרש ממנו וכבש יצרו. אמרו חכמים, מקום שבעלי תשובה עומדין, אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו: כלומר מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם, מפני שהן כובשים יצרם יותר מהם.

ה כל הנביאים, כלן צוו על התשובה; ואין ישראל נגאלין, אלא בתשובה. וכבר הבטיחה תורה שסוף

ישראל לעשות תשובה בסוף גלותו, ומיד הו נגאליו,
שנאמר "והיה כי יבאו עליך כל הדברים וגו, ושבת עד ה'
אלקיך... ושב ה' אלקיך...". (דברים ל,א-ג).

ו גדולה תשובה שמקרב את האדם לשכינה שנאמר
"שובה, ישראל, עד, ה' אלקיך" (הושע יד,ב), ונאמר "ולא
שבתם נאם ה'" (ראה יואל ב,יב; וראה עמוס ד,ו; עמוס
ד,ח; עמוס ד,ט; עמוס ד,י; עמוס ד,יא), ונאמר "אם
תשוב ישראל נאם ה' אלי, תשוב" (ירמיהו ד,א): כלומר
אם תחזר בתשובה, בי תדבק. התשובה מקרבת את
הרחוקים: אמש היה זה שנאוי לפני המקום, משקץ
ומרחק ותועבה; והיום הוא אהוב ונחמד, קרוב ונדיד.
וכן אתה מוצא שבלשון שהקדוש ברוך הוא מרחיק
החוטאים בה מקרב את השבים, בין יחיד בין רבים:
שנאמר "והיה במקום אשר יאמר להם, לא עמי אתם,
יאמר להם, בני אל חי" (הושע ב,א), ונאמר ביכניהו
ברשעתו "פתבו את האיש הזה עירי...". (ירמיהו כב,ל),
"אם יהיה כניהו בן יהוקים מלך יהודה, חותם על יד
מיני" (ירמיהו כב,כד). וכיון ששב בגלותו נאמר בזרבל
בנו "ביום ההוא... אקח זרבל בן שאלתיאל עבדי,
נאם ה', ושמתיך, כחותם" (חגי ב,כג).

ז כמה מעלה מעלת התשובה: אמש היה זה מבדל מה'
אלקי ישראל, שנאמר "עונותיכם, היו מבדילים, ביניכם,
לבין אלקיכם" (ישעיהו נט,ב). צועק ואינו נענה, שנאמר
"גם כי תרבו תפלה" (ישעיהו א,טו). ועושה מצות
וטורפין אותן בפניו, שנאמר "מי בקש זאת מידכם, רמס
חצרי" (ישעיהו א,יב), "מי גם ככם ויסגר דלתים"
(מלאכי א,י). והיום הוא מדבק בשכינה, שנאמר "ואתם,
הדבקים, בה', אלקיכם" (דברים ד,ד). צועק ונענה מיד,
שנאמר "והיה טרם יקראו, ואני אענה" (ישעיהו סה,כד).
ועושה מצות ומקבלין אותן בנחת ושמחה, שנאמר "כי

כָּבֵד, רָצָה הָאֱלֹקִים אֶת מַעֲשֵׂיֶיךָ" (קוהלת ט, ז). וְלֹא עוֹד
אֵלָּא שְׂמֵת־אִוִּים לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר "וְעָרְבָה, לֵה', מִנַּחַת
יְהוּדָה, וִירוּשָׁלַיִם כִּימֵי עוֹלָם, וְכַשְׁנִים קִדְמֹנִיּוֹת" (מלאכי
ג, ד).

ח בַּעֲלֵי תְשׁוּבָה, דְּרָכָן לִהְיוֹת שְׂפִלִים וְעֲנוּיִם בְּיִזְמוֹת: אִם
חֲרַפּוּ אוֹתָן הַפְּסִילִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם הָרָאשׁוֹנִים, וְאָמְרוּ לָהֶן
אָמֵשׁ הִיִּית עוֹשָׂה כָּד וְכָד, וְאָמֵשׁ הִיִּית אוֹמֵר כָּד וְכָד אֵל
נְרָגִישׁוֹ לָהֶן. אֵלָּא שׁוֹמְעִין וְשֹׂמְחִים וְיֹדְעִין, שְׂזוֹ זְכוּת
לָהֶם; שְׂפִל זְמַן שֶׁהֵם בּוֹשִׁים מִמַּעֲשֵׂיהֶם שֶׁעָבְרוּ וְנִכְלָמִים
מֵהֶן, זְכוּתָם מְרַבָּה וּמַעֲלָתָם מִתְגַּדֶּלֶת. וְחֻטָּא גְמוּרָה הוּא
לוֹמֵר לְבַעַל תְּשׁוּבָה, זְכֹר מַעֲשֵׂיֶיךָ הָרָאשׁוֹנִים, אוֹ לְהַזְכִּירָן
לְפָנָיו כְּדֵי לְבַיְשׁוֹ, אוֹ לְהַזְכִּיר דְּבָרִים וְעֲנִינִים הַדּוֹמִין
לָהֶם כְּדֵי לְהַזְכִּירוֹ מֵה עֲשָׂה. הַכֹּל אֲסוּר, וּמִזְהָר עֲלֵיו
בְּכָלל הוֹנֵית דְּבָרִים, שֶׁהַזְהִירָה תּוֹרָה עֲלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְלֹא
תּוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ" (ויקרא כה, יז).